

Urejuje:
J a k o b D i m n i k,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 6. Ljubljana, 16. sušca 1895. XXXV. leto.

Vsebina: J. Toman: Jan V. Lego. — Jos. Ciperle: Narodna vzgoja. — A Likozar: Zelenjadarstvo na šolskem vrtu meseca sušca. — Zc.: Še jedenkrat čitanke na jednorazrednicah. — Listek. — Književnost. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica upravnštva.

Jan V. Lego.

Vsakemu Slovincu je vsaj po imenu znan ta odlični Čeh. „Posel z Budče“ prinesel je v zadnjih številkah glavne poteze njegovega neumornega delovanja, katere je sè spretno roko sestavila Filoména Kramattová. Spis se glasi v prevodu:

Lužički Srbi imajo vernega prijatelja v našem Adolfu Černem; s poljsko literaturo nas seznanja Edvard Jelinek, in apostelj Slovencev je Jan V. Lego.

Kako vzvišena naloga, biti prijatelj tem, kateri so revnejši. Kolike zasluge ima oni, kdor si je zraven svojega poklica določil duševno in gmotno podpirati mali bratski narod, kateri poln hrepenenja in nadeje do lepše bodočnosti hiti dalje in dalje, hrabro premagajoč zlobo krutih neviht!

Tak izkušen bojevnik za slovansko reč je Lego. Širšim češkim krogom še ni zadostno znan vpliv njegov v prospeh Slovencev obče in češko-slovenske vzajemnosti, čemur je vzrok skromnost, katera prešinja vsa njegova dela. A ni čuda, kdor si je zvolil tako velik, idealen in zlahten cilj svojemu delovanju ter tako neutrudljivo za njim hiti, ta ne zahteva časti in slave, ne pričakuje plačila, niti glasne zahvale, njemu zadostuje lastna zavest, vestno in pošteno izvrševanje dela. Glej, tako skromna je slika značaja Legovega. Prideni jo, laskavi bralec, k njegovemu obrazu, k očem, v katerih se sveti navdušenje za vse

slovensko in imaš pred sabo pristnega rodoljuba, Čeha in Slovana. — V septembru lanske jeseni dopolnil je Lego 61. leto. On sicer ni učitelj, a učiteljska kri se pretaka po njem, ker oče njegov je bil učitelj; a globoka in prava ljubezen do slovenskega jezika in strem-ljenje koristiti vsemu narodu, naredila je iz njega učitelja-prostovoljca v pravem pomenu besede. Ko se je namreč ustanovila v Pragi „Maš-kova škola slovanskyh jazyku“, ji je bil Lego tudi ustanovitelj in jeden prvih učiteljev, poučujé v nji nekoliko let prostovoljno, brez vsake denarne nagrade slovenski in srbsko-hrvaški jezik.

Kako pa
zna tudi učiti!
Kako zna pri-
vezati od
dnevnega
dela utrujene
poslušalce!
Kako razume
misli razvneti,
navdušiti ter
zanimanje
vzbuditi, raz-
kladaje slov-
nične suho-
parnosti tako
prosto in ven-
dar zanimivo:
njegova me-
toda. Kako
milo zbirali-
šče so nam

bile one učne
ure sloven-
skega jezika!
To ni bil trud,
temveč le
osveženje
duha.

Učitelj je
učitelju baje
najstrožji kri-
tik, pa tu ni
bilo kritike,
tu je zavze-
malo njeno
mesto obču-
dovanje. Do-
vršenem vzor
biti bi mogla
vsakemu uči-
telju njegova
vestna, da

preskrbna priprava za vsako uro; razdelitev gradiva in časa; način predavanja in nad vse ljubezen in koprnenje, s katerim je učil; navdu-šenje, katero se mu je iz oči žarilo, kadar je videl polno sobo in vse-stransko gorečnost, katera mu je bila jedino plačilo za napor in delo neizmerno.

Kdaj in kako je nastala taka ljubezen do Slovencev? Brezdvomno se je uže zbudila na plzenskem gimnaziju, kjer so bili profesorji vneti Slovani. Vstopivši iz gimnazija v železarno zbirovsko, posvetil je ves prosti čas učenju slovanskih jezikov, a najljubša mu je bila slovenščina.

Da bi pa narod in jezik slovenski dobro spoznal, podal se je l. 1857. na jug, vstopivši v politično službo. Takrat začenja njegova

literarna delavnost, posvetivši jo skoraj vso slovenskemu narodu. Ves čas bivanja na jugu in iz vseh mest službovanja je neutrudno dopisoval češkim časopisom o slovenskih rečeh. Njegove članke so prinašali Šimačkov „Posel z Prahy“, Melišov „Dalibor“, „Narodny Listy“ in „Slovník Naučný“, kateri ima razven životopisov slovenskih pisateljev tudi članke o mornarstvu, o čemur je Lego v Čehih prvi pisal. V poznejših letih so „Světobor“, „Zlatá Praha“, „Ruch“, „Škola a život“, „Posel z Budče“. „Beseda učitelská“ in drugi časopisi prinašali njegove spise. Tudi v „Ottav Slovník Naučný“ piše članke o Slovencih.

Kakor českim, tako tudi slovenskim časopisom prejšnjim in sedaj izhajajočim stalno dopisuje. Imenujemo le nekatere časopise, kakor „Novice“, „Slovan“, „Ljubljanski Zvon“ in druge.

On je dosegel, da se je ustanovila l. 1861. v Trstu slovanska narodna čitalnica, v njen razcvit in prospeh napravljajal koncerte ter pevce sam vabil. Razven tržaške čitalnice, dosegel je ustanovljenje več drugih v okolici.

Vsled posredovanja Legovega stopila je Matica Slovenska v zvezo z raznimi znanstvenimi društvi češkimi ter obogatila knjižnico z lepim številom čeških knjig. V pripoznanje zaslug, katere si je Lego pridobil za slovenski narod, imenovali so ga častnim članom „Matica Slovenska“, „Narodna Šola“ in „Sokol“ v Ljubljani, ter učiteljsko društvo za okraj Sežana in „Komenski“ v Primorji.

Slovenci so mal narod, a njihovo koprnjenje po duševni omiki je veliko. Njihovo slovstvo je sicer v najlepšem razcvitu, ali, kakor tudi drugače mogoče ni, ne stoji še na vrhuncu, zato crpajo radi iz bogatejšega vira: iz česke literature. In glej! posrednik, delavec in prenašalec je zopet Lego. Mogoče, da je ni dobre češke knjige, (ki bi jim bila v napredek), katere bi ne bil Lego v kak del Slovenskega poslal, spremljajoč jo v duhu z najboljšim voščilom. Koliko čeških slovníc, beril in besednjakov je sam kupil ter jih poslal onim, ki se hočejo učiti češčine. In res, mnogo Slovencev zna uže prav dobro češko, česar pričajo mnoge prestave čeških spisov. Največ pa stori slovensko učiteljstvo, katero sè sodelovanjem bivšega učitelja, sedaj lastnika knjigotiskarne Andreja Gabrščka pridno prelaga češka dela za mladino in ljudstvo.

Kako čislán in priljubljen je Lego ne le iz dobe njegovega bivanja na jugu, temveč tudi za sedanjó požrtvovalno delavnost pri vseh Slovencih in Srbih, prepričal si se lahko o času, ko so obiskali Slovenci in Hrvati naše „Narodno divadlo“ l. 1885. Udeleženci teh prekrasnih slavnostij imajo še v živem spominu presrčne ovacije, s katerimi so naši mili gostje obsipali svojega prijatelja Lego.

J. Toman.

(Dalje prih.)